

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
Правозастосування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
О.Г.Козинець
(підпис) (прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Веремієнко С.В., ст.викладач СВ

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Протокол від «01»вересня 2025р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми: Чічкань М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Вибіркова (ВК 52)
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	4 рік навчання, 7 семестр ОП «Право»
Викладач	Світлана Вікторівна Веремієнко, старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін
Профайл викладача (-ів)	https://tidp.stu.cn.ua/veremiyenko-svitlana-viktorivna
Контакти викладача	svetlanavsv8537@gmail.com

2. Анотація курсу.

Держава зацікавлена в додатковому контролі за реалізацією окремих нормативних приписів, що зумовлено економічними, політичними, ідеологічними, національними, територіальними та іншими потребами й інтересами, а також пов'язано зі здійсненням охоронної функції. Це зумовлює потребу в забезпеченні складного правового регулювання, здійснюваного через особливу форму реалізації права – правозастосування. З позицій семіотики права цей знаковий феномен має складну структуру, адже містить ще одну проміжну ланку правової діяльності, яка, передбачає інтерпретацію змісту правових знаків і прийняття правового рішення спеціальним уповноваженим суб'єктом права, що постає ще одним посередником між правовими принципами, змістом норми права та соціальною дійсністю.

Правозастосування по суті є найбільш об'ємною частиною юридичного процесу. Основне його спрямування – індивідуальне регулювання суспільних відносин. Роль і значення застосування права настільки велике, що часто цю форму реалізації права виділяють в самостійну, вказуючи, що правозастосування, як і правотворчість – це два особливих напрямки функціонування правової системи.

Правозастосування - це здійснювана в процедурно-процесуальному порядку владна-організуюча діяльність компетентних державних органів і посадових осіб, яка полягає в індивідуалізації юридичних норм стосовно конкретних суб'єктів і конкретних життєвих випадків в акті застосування норм права.

3. Мета курсу.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та практичних вмінь щодо поняття та вимог до застосування норм права; юридичної та фактичної кваліфікації справи у процесі застосування норм права; юридичних презумпцій та фікцій; подолання колізій між нормами права; поняття прогалин у законодавстві і шляхи їх подолання тощо, а також формування практичних навичок правильного застосування норм Конституції, КУпАП, КК України, ЦК України, тощо.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають набути або розширити такі загальні (ЗК) та спеціальні (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК 3. Здатність застосувати знання у практичних ситуаціях.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (РН), передбачені освітньою програмою:

РН 22. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку, зробленого у різних правових ситуаціях.

5. Пререквізити -

6. Обсяг курсу.

Види занять	Загальна кількість годин
Лекції	16
Семінарські заняття	14
Самостійна робота	60
Всього кредитів	3

Форма проведення занять – лекційні, семінарські заняття, самостійна робота з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу

Тематика лекційних занять
Тема 1. Правозастосування – особлива форма реалізації права Поняття, ознаки та види форм реалізації права. Форми реалізації норм права. Поняття та ознаки застосування норм права. Функції застосування норм права. Підстави та форми застосування норм права.
Тема 2. Стадії застосування права Правозастосовний процес: поняття, сутність, стадії. Встановлення фактичних обставин справи як стадія правозастосовного процесу. Юридична кваліфікація як стадія застосування норм права. Прийняття уповноваженим суб'єктом рішення по справі як завершальна стадія правозастосовного процесу. Основні вимоги до застосування норм права. Ефективність правозастосування. Правозастосовні помилки: поняття, ознаки, види.
Тема 3. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин Акти застосування норм права: поняття та ознаки. Класифікація актів застосування норм права. Види актів правозастосування. Вимоги до правозастосовних актів. Структура правозастосовного акту. Юридична мова правозастосовних актів. Функції правозастосовних актів. Юридична техніка правозастосовних актів.
Тема 4. Нормотворчість Поняття та види нормотворчості. Ознаки нормотворчості. Нормотворчість: функції та принципи. Стадії створення нормативно-правових актів. Суб'єкти нормотворчості. Нормотворча техніка як вид юридичної техніки. Правова природа нормативно-правових актів. Поняття та класифікація нормативно-правових актів.
Тема 5. Юридична техніка Юридична техніка правозастосовних актів. Предмет, метод юридичної техніки. Система юридичної техніки. Види юридичної техніки. Прийоми та правила юридичної техніки. Способи (прийоми) викладу норм права.
Тема 6. Юридичні фікції та презумпції як прийом юридичної техніки у правовому регулюванні суспільних відносин Поняття та значення юридичної фікції. Класифікація, види та значення юридичної фікції. Поняття юридичної презумпції. Значення, ознаки та класифікація юридичної презумпції. Поняття та ознаки юридичних аксіом. Поняття та значення преюдиції. Поняття, значення та види юридичних символів. Поняття юридичного застереження.
Тема 7. Тлумачення норм права як стадія правозастосування Поняття та ознаки тлумачення норм права. Класифікація тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права: поняття, види. Функції тлумачення норм права.
Тема 8. Прогалини та колізії у законодавстві Причини прогалин в законодавстві. Прогалини в законодавстві: поняття та сутність. Класифікація прогалин у законодавстві. Засоби заповнення та усунення прогалин в

законодавстві. Подолання прогалин в праві. Причини правових колізій. Види колізій норм права. Способи вирішення юридичних колізій. Правозастосовна помилка: поняття та види. Причини виникнення правозастосовних помилок.

Тематика семінарських занять

Тема 1. Правозастосування – особлива форма реалізації права
 Тема 2. Стадії застосування права
 Тема 3. Правозастосовний акт як акт індивідуального регулювання суспільних відносин
 Тема 4. Нормотворчість
 Тема 5. Дія нормативно-правового акту в часі, просторі, за колом осіб
 Тема 6. Тлумачення норм права як стадія правозастосування
 Тема 7. Прогалини та колізії у законодавстві

Тематика самостійної роботи

Особливості механізму застосування норм права. Простий та складний порядок застосування норм права. Рішення справи і документальне оформлення ухваленого рішення. Законність, обґрунтованість, доцільність як вимоги до правильного застосування норм права. Напрями підвищення ефективності правозастосовної діяльності. Гарантії правильного застосування норм права та їх види. Правопорушення та правова помилка. Місце та роль актів застосування права в системі правових актів. Співвідношення акту застосування норм права з нормативно-правовим актом. Юридична мова окремих видів правозастосовних актів. Внесення змін до нормативно-правових актів. Особливості відомчої нормотворчості. Територіальний та екстериторіальний принципи дії нормативно-правових актів в просторі. Юридичний документ як основний носій правової інформації. Співвідношення понять «юридична техніка», «законодавча техніка» та «законодавча технологія». Використання юридичних фікцій для усунення юридичного конфлікту. Правозастосовне тлумачення норм права. Діяльність Конституційного Суду України з тлумачення Конституції та законів України. Класифікація прогалин у законодавстві: критерії та види. Правотворча діяльність як єдиний засіб усунення прогалин в законодавстві. Аналогія закону як оперативний засіб заповнення прогалин в законодавстві. Причини появи юридичних колізій у законодавстві. Співвідношення понять «колізія правових норм» та «конкуренція правових норм». Колізія норм національного законодавства та міжнародного законодавства.

8. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Система оцінювання знань студентів включає поточний, проміжний та семестровий контроль знань з дисципліни. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS. Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, перевірки результатів виконання індивідуальних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентами. Проміжний контроль має на меті оцінку результатів знань
--	---

	студента після вивчення матеріалу з кожного змістовного модуля дисципліни. Цей вид контролю проводиться у формі тестування і оцінюється відповідною сумою балів. Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку з урахуванням результатів поточного та проміжного контролю знань, і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення диференційованого заліку. Умовою допуску до заліку є виконання усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою дисципліни. Складання диф. заліку є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диф. залік. У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачені РП навчальної дисципліни види навчальної роботи, має невиконані завдання проміжного контролю знань, невідпрацьовані семінарські заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які студент може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), то він не допускається до складання диф. заліку у під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка».

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Вид роботи		Кількість балів
1.	Робота на семінарських заняттях	0...30
1.1	відповідь на семінарському занятті	0...2
1.2	доповнення, запитання доповідачу на семінарському занятті	0...1
2.	Робота на лекції (ведення конспекту)	0...2
3.	Ведення конспекту самостійної роботи	0...3
4.	Виконання індивідуальних завдань	0...15
5.	Виконання завдань проміжного модульного контролю знань	0...10
	Усього поточний і проміжний модульний контроль	0...60
	Семестровий контроль (екзамен)	0...40
	Разом	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS		Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A	(відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B	(дуже добре)	добре	
75-81	C	(добре)		
66-74	D	(задовільно)	задовільно	
60-65	E	(достатньо)		
0-59	FX	(незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Політика курсу

Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру, то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати диференційований залік.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні заняття або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання диф. заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання диф. заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання диф. заліку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний диф. залік складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#).

Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в особистих чи групових чатах (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Всі роботи мають бути виконані вчасно. Про дедлайни в кожному конкретному випадку повідомляється додатково, відповідно до графіку роботи.

Політика користування ноутбуками/планшетами/смартфонами.

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, оскільки дзвінки, переписки та спілкування

у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за винятком проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання індивідуальних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

10. Рекомендована література.

1. Загальна теорія права : підручник / [О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін.] ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.
2. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
3. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування : навч. посіб. Дніпро : Гельветика, 2018. 359 с.
4. Правозастосування : навч. посіб. / О. А. Назаренко та ін. / За заг. ред. С. Д. Гусарєва. Київ : НАВС, ФОП Маслаков, 2020. 160 с.
5. Теорія держави і права : підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
6. Теорія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навч. закл. / О. М. Бандурка, М. Ю. Бурдін, О. М. Головка та ін. Харків: Майдан, 2018. 436 с.
7. Теорія держави та права: навч. посіб. [Є. В. Білозьоров, О. Б. Горова, В. П. Власенко, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.